

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Výzva Československé historické společnosti historické k historikům francouzského národa (září 1938)

Příloha 2: Stanovy Československé společnosti historické

Příloha 3: rozhovor Josefa Šusty s redaktory Národní politiky a Prager Tagesblattu, Národní politika z 19. 2. 1939

Příloha 4: dobová publicistika k narozeninám Josefa Šusty

Příloha 5: oslavná adresa k Šustovým sedmdesátým narozeninám

Příloha 6: „Poslední“ dopis Antonínu Matějčkovi

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Výzva Československé historické společnosti historické k historikům francouzského národa (září 1938)

Ve chvílích, kdy se rozhoduje o osudu tisíciletého státu českého, jednoho z nejstarších, které v Evropě trvají, obracíme se my, čeští historikové, k Vám, historikům francouzským. Bylo vždy posvátným posláním naší vědy státi za poznanou pravdou dějinnou, padni komu padni a hájiti vysokých ideálů mravních, jež jsou společným dědictvím evropské civilizace. V době, kdy tyto ideály jsou cynicky odhazovány, kdy historická pravda je bezohledně popírána, obracíme se k Vám, jako strážcům pravdy a práva, s prosbou, abyste pozvedli svého hlasu ve věci spravedlivé a vydali nestranné svědectví o nezadatelném právu československého národa na jeho odvěkou vlast.

Francie od počátku novověku vedla hrdinný zápas o své přirozené hranice, uznávajíc je za nutnou podmínku existence národa. Český národ měl v hranicích svého státu, stanovených přírodou a prozřetelností, víc než tisíc let domovinu, na níž získal nezadatelné právo kulturní prací třiceti generací předků a již vydobyl před dvaceti lety znovu plnou nezávislost krví svých synů, prolitou na všech bojištích světové války po boku spojenců, na prvním místě věrné Francie. Právo národa československého na tyto přirozené hranice bylo až donedávna uznáváno nejen všemi spojenci ze světové války, nejen celou Společností národů, ale též Němci, které osud od sedmi století včlenil do českého státu a kteří v něm spatřovali rovněž odvěký domov. Teprve v posledních dnech, pod tlakem vášnivé agitace říšsko-německé, je světu vnucována nespravedlivá a ničím neodůvodněná myšlenka o nutnosti revize těchto tisíciletých hranic, jež svými horami tvoří ničím nenahraditelnou hradbu státu. Rozbito má býti, co spojila příroda a dějiny, zrušeny mají býti hranice, které nepřátelé

v minulosti překračovali, ale ať vítězi či poražení, vždy respektovali, rozmetáno má býti dědictví svatého Václava a Karla IV., zmrzačena vlast Husova a Komenského, roztrženo tisícileté společenství krve a kulturní práce, zaručující i spoluobčanům německého jazyka plnou rovnoprávnost. Je nepochopitelné a neuvěřitelné, že k tomuto zločinu na přírodě, dějinách a kultuře, k násilnému, ničím než bezohlednou výbojností neodůvodněnému okleštění práv svobodného kulturního národa se chystá přivolit vláda národa francouzského, národa velké revoluce, naléhající na ústupky, kterých se neodvažovali po našem národě požadovati Marie Terezie ani František Josef. Zvykli jsme si vzhlížeti k Francii jako zemi, která chová svrchovanou, ničím neotřesitelnou úctu k hodnotám všelidským, k právu a spravedlnosti, k závazkům daného slova, a spoléhali jsme bezvýhradně na její ujištění, odmítající důsledně všechny svody a sliby jejích odvěkých nepřátel. Před 68 lety, v jedné z nejtěžších chvil Francie, ze všech národů světa jediný národ český, tehdy ještě porobený rakousko-uherskou monarchií, měl odvahu vykřiknouti smělým projevem k svědomí Evropy, žádaje spravedlnost pro Francii, drcenou hmotnou převahou nelítostného uchvatitele. Tehdy Francie, všemi opuštěná, vděčně přijala tento projev malého národa pro svůj spravedlivý zápas a prohlásila ústy svého zástupce pro všechnu budoucnost, že nevděčnost nikdy nepatřila k jejím politickým maximám. Dnes národ československý, v situaci mnohem osudnější, kdy jde o jeho bytí a nebytí, ale v situaci přece analogické, v níž jde nejen o hájení hodnot všelidských, ale též o eminentní společný zájem obou našich národů a států, volá k Vám, abyste aspoň Vy, francouzští historikové, byli obhájci pravdy a práva a pozvedli svého hlasu ve prospěch spravedlivé naší pře, kdy týž uchvatitel hmotnou přesilou se chystá rozdrtit naši vlast, zbaviti na veškeru budoucnost kulturní národ možnosti života opravdu svobodného a odloučiti jej navždy od jeho přirozených spojenců. My, českoslovenští historikové, jsme přesvědčeni, že věc našeho národa je spravedlivá a že křivda, která se na nás chystá a k níž

vzdělaný svět chce nečinně přihlížeti, by ulpěla jako skvrna na svědomí všech lidí, kteří ještě neztratili smysl pro čest a spravedlnost, pro slavnostně dané závazky a smlouvy. Ve chvíli úzkosti prosíme, zastaňte se Československa, nedopust'te, aby bylo znásilněno brutální přesilou, vydejte svědectví pravdě, postupujte tak, jak to odpovídá duchu francouzských dějin a ušlechtilosti francouzského srdce i požadavkům zdravého rozmyslu. Nedopust'te, aby národ československý, jehož synové se syny národa francouzského společně krváceli na posvátné půdě Francie, národ, jehož na pomezí světa slovanského je baštou francouzské osvěty a demokratické svobody ve střední Evropě, ztratil úctu k Francii a byl přinucen v budoucím neodvratném boji o kulturní statky evropské rozmnožití proti své vůli šiky utlačovatelů práva a svobody.

Voláme k Vám v poslední chvíli, kdy je vše v sázce; Nedopust'te, aby přes české hory, střežící s Rýnem bezpečí Francie, vpadl s Vaším souhlasem nepřítel, který přes Prahu míří na Paříž. Věc naše je společná, nechá-li nás Francie podlehnouti, dopouští se zločinu nejen na nás, nýbrž i na sobě samé.

Za Československou společnost historickou: univ. prof. Josef Šusta, univ. prof. Karel Stloukal, univ. prof. Bedřich Mendl

Cit. Dle ČČH, ročník XLVII/1946, str. 154 – 155

Stanovy Československé společnosti historické.

Účel a prostředky spolku.

Par. 1.

Jméno spolku jest : Československá společnost historická /pro styk s cizinou : Comité Tchecoslovaque des Sciences Historiques/. Spolek sdružuje odborné historiky československé, jednak aby jednotně zastupoval československou obec historickou na poli mezinárodním a pěstoval styky s cizinou, jednak aby pracoval k organizaci vědecké práce historické doma a hájil zájmy československých historiků.

Par. 2.

K vytčeným účelům pracuje spolek tím, že

- a/ určuje řádné delegáty do všech stálých mezinárodních sdružení historických, v nichž jest Československo zastoupeno / par.8 h./,
- b/ účastní se svými delegacemi mezinárodních kongresů a sjezdů historických,
- c/ stará se o důstojné uspořádání mezinárodních sjezdů a schůzí historických konaných v Československu, a o přijetí význačných zahraničních historiků,
- d/ udržuje přímé styky s obdobnými historickými společnostmi i s jednotlivými historickými pracovníky v ci-

- zině, jakož i se zahraničními ústavy v Československu,
- e/ pečuje o šíření známosti československé práce historické v zahraničí,
 - f/ pořádá sjezdy a schůze československých historiků,
 - g/ koná přednášky a rozpravy o otázkách organizace a programu historického badání,
 - h/ vydává a rozšiřuje s programem souvisící spisy a tiskopisy,
 - i/ má zájmy československé práce historické i jednotlivých pracovníků historických,
 - j/ zřizuje odbory a komise k řešení zvláštních úkolů, sledovaných spolkem v rámci celkového programu /par. 12/,
 - k/ opatřuje prostředky, potřebné k svým podnikům, členskými příspěvky a subvencemi.

Sídlo a jednacím jazyk .

Par. 3.

Sídlo spolku jest v Praze. Spolek však může podle potřeby zakládati i v jiných místech universitních Československé republiky odbočky jako poboční spolky.

Jednacím jazykem jest jazyk československý ; při činnosti spolku možno užívatí, vyžaduje-li toho potřeba, také jiných jazyků.

O členech .

Par. 4.

Členem spolku může se stát každý vědecký historický pracovník československé státní příslušnosti s vysokoškolskou kvalifikací. Výbor však může od podmínky vysokoškolské kvalifikace upustiti.

Členy přijímá předsednictvo spolku prostou většinou veřejným hlasováním. Nedosáhl-li přihlášený člen při hlasování většiny, má právo se odvolati k valné hromadě, která rozhodne o jeho přijetí nebo zamítnutí 2/3 většinou s konečnou platností.

Spolek má právo jmenovati také členy čestné, u nichž podmínka československé státní příslušnosti není nutná. Čestní členové jsou jmenováni na návrh výboru valnou hromadou veřejným hlasováním bez debaty, je-li návrh schválen aspoň dvoutřetinovou většinou přítomných.

Čestní členové mají postavení členů vůbec.

Par. 5.

Každý člen má právo navštěvovati členské schůze, účastniti se přednášek, rozprav a podniků spolkem pořádaných, podávati návrhy výboru, hlasovati na valné hromadě, účastniti se voleb a býti volen do výboru, odborů, komisí a delegací.

Par. 6.

Povinností člena jest šetřiti stanov, řádů, jakož i ustanovení valné hromady a usnesení výboru, platiti řádně členské příspěvky, podrobiti se rozhodnutí smírčího soudu a přičiňovati se, aby spolek dosáhl svých účelů.

Par. 7.

Členem spolku přestává býti, kdo buď sám vystoupí nebo jest výborem pro neplacení příspěvků ze seznamu členů škrtnut, či je pro jinou zásadní příčinu /dvoutřetinovou většinou/ vyloučen. Vyloučený člen má právo se z výroku výboru odvolati k valné hromadě, která rozhodne dvoutřetinovou většinou přítomných. Čestným členem přestává býti, kdo se členství toho sám zřekne.

Valná hromada .

Par. 8.

Nejvyšším orgánem spolku jest valná hromada. Řádná valná hromada je svolávána předsednictvem jednou za dvě léta. Mimořádnou valnou hromadu jest svolati, žádá-li o to společným podáním aspoň čtvrtina členů spolku, a to nejdéle do tří týdnů ode dne, kdy došla spolku příslušná písemná žádost. Předsednictvo může však také svolati mimořádnou valnou hromadu podle potřeby.

Valná hromada se platně usáší, je-li přítomna nejméně 1/3 členů spolku. Nesejde-li se však tento počet členů v řádně ohlášené hodině, koná se valná hromada o půl ho-

diny později bez ohledu na počet přítomných. Datum a program valné hromady buďtež ohlášeny týden napřed členům pozvánkami.

Valné hromadě přísluší :

- a/ navrhovati, měniti a vykládati stanovy i řády spolku,
- b/ posuzovati zprávy a veškeru činnost odstupujícího výboru a dozorčích orgánů,
- c/ voliti předsedu, 24 členů výboru, 12 náhradníků, předsedu smírčího soudu a dozorčí orgány,
- d/ stanoviti výši členského příspěvku,
- e/ voliti čestné členy,
- f/ rozhodovati o odvoláních z usnesení výboru,
- g/ rozhodovati o všech věcech, které překračují pravomoc, danou výboru,
- h/ jmenovati stálé delegáty v mezinárodních sdruženích a společnostech historických, v nichž je Československo zastoupeno,
- i/ zakládati místní odbočky Spolku /viz par.3./.

Veškerá usnesení valné hromady se dějí, pokud není ve stanovách určeno jinak, prostou většinou.

O způsobu, jakým se mají provéstí volby, rozhoduje valná hromada většinou hlasů. Valná hromada rozhoduje též o tom, má-li se Spolek rozejíti. K takovému usnesení je však třeba souhlasu 2/3 většiny všech přítomných na valné hromadě.

Výbor a předsednictvo .

Par. 9.

V čele výboru stojí předseda, volený valnou hromadou, a zasedá v něm vedle něho :

- a/ 24 členů, volených valnou hromadou,
- b/ po dvou delegátech, volených odbočkami.

Ustavující schůze výboru se koná do 14 dnů po valné hromadě. Výbor volí ze sebe prostou většinou funkcionáře, a to : 3 místopředsedy, 2 jednatele, pokladníka, 2 zapisovatele a 4 členy předsednictva bez funkce.

Těchto 12 členů výboru s předsedou tvoří předsednictvo spolku.

Za členy nepřítomné nebo odstoupilé nastupují náhradníci povolání předsedou.

Par. 10.

Předsednictvu přísluší :

- a/ prováděti usnesení valné hromady,
- b/ řídití činnost spolku a vyřizovati běžnou agendu,
- c/ svolávati schůze výboru i schůze a porady členské,
- d/ svolávati valnou hromadu a určovati v rámci stanov čas, místo i obsah jejího jednání,
- e/ přijímati členy spolku,
- f/ hospodařiti se spolkovým jměním,
- g/ činiti s výhradou dodatečného schválení výborem nebo valnou hromadou všechna opatření, náležející jinak do pravomoci výboru nebo valné hromady, jichž nelze v záj-

mu spolku odkládati, vyjma opatření, vztahující se k ustanovení par.8., bodu e/ a h/.

Předsednictvo se schází na pozvání předsedy pravidelně aspoň šestkrát do roka, musí však být svoláno do týdne, kdykoli o to požádá 5 jeho členů nebo aspoň 20 členů spolku společným podáním.

Předsednictvo jest schopné se usnášeti, je-li přítomno nejméně 7 jeho členů. Rozhoduje se prostou většinou hlasů ; při rovnosti hlasů rozhoduje předseda.

Předsednictvo stanoví způsob, jakým se uveřejňují spolkové vyhlášky.

Jinak se řídí předsednictvo svým jednacím řádem.

Par. 11.

Výboru přísluší :

- a/ bráti na vědomí opatření, učiněná předsednictvem ;
- b/ určovati obslání historických kongresů, sjezdů, schůzí a vůbec mezinárodních podniků a voliti za tím účelem delegáty z členstva spolku,
- c/ svolávati celostátní sjezdy a schůze historické,
- d/ rozhodovati o publikační činnosti spolku,
- e/ jmenovati členy odborů a komisí, vymezovati a schvalovati jejich činnost,
- f/ vylučovati členy spolku.

Výbor je svoláván předsedou nejméně dvakrát do roka písemným pozváním nejpozději týden před datem schůze. Předseda jest však povinen svolati výbor do týdne, kdykoli o to písemně požádá nejméně 8 členů výboru nebo

30 členů spolku společným podáním.

Výbor činí právoplatná usnesení, je-li na schůzi přítomno více než polovina jeho členů. Mimo případy, vyhrazené 2/3 většinou hlasů, rozhoduje prostá většina přítomných ; při rovnosti hlasů rozhoduje předseda.

Vyžaduje-li potřeba, možno hlasování provést per rollam ; při tom rozhoduje většina členů, v ustanovené lhůtě hlasovavších.

Par. 12.

Výbor spolku může zřizovati z členů spolku odbory a komise jako vnitřní pomocné orgány, nemající samostatné působnosti navenek. Komise se zřizují, je-li třeba zvláště projednati určité otázky vědecké, odbory se zřizují pro speciální otázky organizační.

Odbory a komise se spravují zvláštními řády, které si samy určí se schválením výboru, jež však je třeba vypracovati v souhlase s těmito stanovami. Odbory a komise řídí jejich předseda v dorozumění s předsedou spolku.

Práva a povinnosti členů výboru.

Par. 13.

Předseda :

- a/ stojí v čele spolku a zastupuje jej navenek před úřady i veřejností,
- b/ podpisuje s jednatelem po př. s pokladníkem /v.par. 16 b/ listiny a dopisy, vydávané spolkem,

- c/ předsedá valným hromadám, schůzím výboru a předsednictva, jakož i schůzím členským,
- d/ svolává schůze výboru i předsednictva ;
- e/ o návrzích nehlasuje, rozhoduje však při rovnosti hlasů,
- f/ bdí nad tím, aby funkcionáři vykonávali řádně své povinnosti.

Předsedu zastupuje ve všech funkcích úřadující místopředseda. Pořad, v němž místopředsedové zastupují předsedu, určí ustavující schůze výboru. Poděkuje-li se předseda, nastupuje na jeho místo místopředseda podle pořadí a spravuje spolek až do příští valné hromady.

Par. 14.

Jednatelé jsou dva a dělí se o agendu zásadně tak, že jeden z nich má na starosti věci zahraniční, druhý pak věci vnitřní. Každý jednatel vede spolkovou agendu své oblasti a podpisuje s předsedou listiny a dopisy, vydávané spolkem. Oba jednatelé mohou se navzájem po dohodě zastupovati.

Par. 15.

Zapisovatelé výpomáhají jednatelům při vyřizování běžné agendy, vedou protokoly o jednání valných hromad, výborů předsednictva i schůzí členských.

Par. 16.

Pokladník :

- a/ spravuje jmění spolku,

- b/ podpisuje s předsedou a jednatelem listiny a dopisy, vydané ve věcech finančních,
- c/ vyplácí se schválením předsedy všechny výdaje.

Par. 17.

Valná hromada volí mimo členů výboru 3 revisory účtů, kteří bdí nad pokladnou a účetnictvím spolku. Povinností revisorů jest přesvědčiti se aspoň jednou v roce o stavu pokladny i správnost dokladů účetních a podat o výsledku svých revisí zprávu valné hromadě. Revisori nesmějí býti zároveň členy výboru a nejsou o revisní funkci výboru odpovědni.

Smírčí soud.

Par. 18.

Předseda smírčího soudu jest volen valnou hromadou a jeho funkce je stálá. Vznikne-li spor ve věcech spolkových, jmenuje si každá ze sporných stran do 2 dnů po oznámení sporu předsedovi spolku dva důvěrníky, jímž předseda smírčího soudu určí čas a místo stání.

Smírčí soud se usnáší prostou většinou hlasů a není z jeho nálezu odvolání.

Par. 19.

Správní rok spolku se shoduje s rokem kalendářním, jemuž se přizpůsobují všechny uzávěrky úřadování i účtování.

Par. 20.

Spolek se rozejde, usnese-li se na tom valná hromada podle par.8 nebo je-li jeho počet menší, než je potřebí k obsazení výboru.

Po zániku spolku případně jeho jmění České akademii pro vědy a umění s určením, aby ho použila pro podporu vědeckých styků Československa s cizinou.

Par. 21.

Stanovy spolku podléhají ve všech bodech zákonům Československé republiky o spolčování vůbec, s nimiž jest nutno je uvésti vždy v soulad.

Příloha 3 – rozhovor Josefa Šusty s redaktory Národní politiky a Prager Tagesblattu,
Národní politika z 19. 2. 1939

„Zůstane Česká akademie věd a umění strážkyní opravdových hodnot vědeckých i uměleckých?“

Slyšeli jsme v minulých letech nejednou hlasité výtky, že činnost akademie se příliš vyčerpává v těchto spíše administrativních, než tvořivých výkonech. K výtkám těm se pak pojily jiné, zejména z příliš konservativního ovzduší, které prý v akademii vládne.

Všude na světě soustředí akademie především vědecké pracovníky a umělce, jejichž profil se ustálil a dílo dosáhlo již určité zralosti. Stráž hodnotné tradice proti příkrým výkyvům vývoje, někdy z míry zrychleného, jest jejich přirozeným úkolem, ale při doplňování členstva působí po právu i motiv uznání práce již vykonané, nejen očekávané. Pracovník ducha, který tak skromný úděl práce teoretické a tvořivé tak často vyměnil možnost značných zisků, jež výjimečným nadáním dává praktické povolání, mívá tak málo skutečné odměny za své odříkavé dílo, že vedle honosných nekrologů pocta akademického členství jest jeho spravedlivým nárokem. Tímto motivem liší se akademie zcela přirozeně od jiných účelových společenstev a institucí, v nichž heslo „mláďí vpřed“ má míti nepochybně mnohem volnější dráhu.

Jak hledíte, pane presidente, na spojitost dneška s naší národní tradicí?

Zmlknou-li snad dnes vůbec poněkud výtky z nedostatečné průbojnosti v hledání nových cest v okázalém soutěžení s nejpokročilejšími směry vzdálené ciziny, ozve se tím výrazněji požadavek ukázněného vedení a správné ekonomiky našeho duševního života. Pro život ten platí nepochybně s zvýšenou měrou totéž, co slyšíme dnes tak důrazně jako naprostý příkaz národní záchrany na poli hospodářského podnikání. V pohromě, která nás stihla,

musíme napnouti všechny síly k zvýšené výkonnosti, ale nikoliv jen ve vleku mechanické rutiny, nýbrž se zvýšeným důvtipem a bystrou záměrností. Nebyla podstatně snížena jen naše početní váha a význam v soutěži ostatních států; dopadl na nás zároveň těžce osudný důsledek našeho geopolitického postavení, které český živel od věků vydávalo údobím zvýšeného tlaku zvenčí a činilo tak holou záchranu národní individuality vlastní smyslem našich dějin v mnohem tvrdší míře, než tomu jest u jiných, zeměpisně šťastněji položených národů. V údobích takových vyrůstá závazek sraziti se co nejtěsněji v jednotný šik pod praporem národní osobitosti a zachytiti se pevně odkazu plemenné bytosti s vědomím, že se národ stává vším a jednotlivec zachovává cenu především potud, pokud jest jeho platnou složkou. Tradice národní stává se tu hodnotou zvláště významnou, ale bylo by osudné, kdybychom v ní a v díle předchozích generací viděli pohodlné lože a zásobu, do níž lze prostě sahati a z ní duševně žíti bez vlastní plodnosti a ražení nových cest. Naopak, právě ve chvíli, kdy zachování národní osobitosti jest v sázce, jest tím více třeba v postoji pevně opřeném o odkaz národní minulosti co nejvášnivěji a s rozvinutím krajního vypětí vůle usilovati o kladné vytváření nových hodnot, a to takových, jež snesou soutěž ostatních, i větších národů. Neboť jedině práce vrcholící ve výkonech absolutní ceny a osobitého zvuku zajišťuje plnoprávnost ve veliké obci svobodných národů, a naše minulost i naše obrození vytesali řadu stupňů do tohoto tvrdého rázu nikoliv, abychom na nich odpočívali, nýbrž tesali další, s výhledem do výše obráceným. Takové bylo veškeré dílo mužů, jako byl Smetana, Mánes, Palacký, Purkyně, a jejichž odkaz zní: dále vzhůru!

Dojde k úpornému soustředění i v práci vědecké a umělecké?

Jako na poli politické organisace bude tu snad možné rozličné zjednodušení a organizační usměrnění. Bylo proto přirozené, že došlo i v tomto směru k některým podnětům a slyšeli jsme na př. požadavek vrcholné národní rady kulturní vysloven z vážných úst.

V úvahách těch bude zajisté úkol České akademie, jejich vůdčích kruhů i celé obce jejího členstva významný v těsném doteku s jinými našimi vědeckými a uměleckými institucemi. A věc má zajisté váhu nemalou, neboť jde o to, nalézt správnou cestu mezi silnou potřebou duchového ukáznění a plodného semknutí se v houf, jako žádá výjimečný stav obležené pevnosti národní, a svobodou ducha, která jest nezbytným zdrojem vši opravdu tvůrčí činnosti a nepochybně zcela bytostnou složkou naší národní povahy a individuality.

Pane presidente, nemyslíte, že je v zájmu národa a státu, aby právě akademie chránila svobodu ducha?

Jak těžce neseme již dnes obmezení, které volné diskusi n a š e h o t i s k u ukládá nutnost chvíle a jakou úlevu bychom pocítili, kdyby bylo možné bez nebezpečí je poněkud uvolnit! Ovšem se zárukou vážné odpovědnosti za každé veřejně pronesené slovo, jakou s sebou nese výjimečná doba, žádající stejnou měrou střídmou zdrženlivost postupu i vrcholné vnitřní napětí ve službách celku.

A jistěže bude Česká akademie udržovat i nadále styky s cizinou?

Pro akademii a její dílo jsou styky s cizinou velmi důležité; jest jednou z povolaných bran k nim v nejširších oblastech mezinárodních vztahů. Po světové válce posunula se do popředí zájmu zvláště živá činnost některých ústředí mezinárodního styku, opřených především o skupinu vítězných mocí, přinášející s sebou vzrůst v prostředí francouzského i anglického jazyka, zatím co zároveň i naše úsilí o získání ústředního postavení Prahy v oboru slovanských studií bylo velmi plodné. To neznamenal však, že by naše styky také s německým nebo italským prostředím byly zanedbávány. Naopak, po válce vzrostly i ony zvláště v některých oborech úspěšně a akademie nepřestala jich pilně dbáti, i když rozpory obecné orientace politické i celkových názorů životních kladly některé překážky v cestu

vzájemnému pochopení na širší základně. Dnešek změnil podstatně tyto předpoklady a nepochybují, že tím i v činnost naší akademie ještě většího významu nabydou snahy o hlubší a obsáhlejší poznání sil a motivů v dnešní kultuře německého i italského duchovního prostředí tak mocně rozvinutých. Věřím však, že naopak zejména ze strany německé nebude nedostatek pochopení pro osobitost naší národní vzdělanosti a pro předpoklady, z nichž přirozeně vyrůst, hledajíc své vlastní řečiště a zbarvení. S nejvyšších německých míst jsme slyšeli ujištění, že není tu sklonu k rozvíjení tlaku, který by vytvářel kulturní vasalství slabších sousedů s jeho nutným důsledkem bezkrevných kopií a podělků skutečného tvoření a života. Jest jistě důstojnější velikých národů sklízeti spontánní resonanci svého duševního díla, pokud může také na cizí straně zazníti, přirozeně a bez umrtvujícího tlaku hmotné převahy

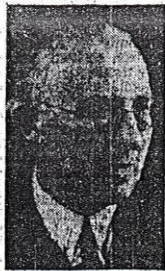
Akademie zůstane trvale Českou akademií věd a umění?

Důležitý bude náš poměr k Slovensku. Česká akademie se nerozhodla v minulých letech v tomto směru měnit svůj název a svou podstatu v Československou akademii, zajisté z vážných důvodů, poznávajíc dobře, pokud našemu prostředí slouží skutečným vývojem vytvořená rozlišenost vědecké a umělecké tvory v českém a slovenském jazyce i při jejich žádoucí nejtěsnější spolupráci. Změna základních pilířů naší republiky, která vedla k účinné federalisaci, nežádá tudíž na naší akademii v tomto směru žádných bytostných změn. Ale stejně zůstává nyní našim pevným přesvědčením, že jak český, tak slovenský život vědecký i umělecký může vrcholných úspěchů dosíci jen v působivém vzájemném doteku, zejména dnes, kdy každý úspěch a neúspěch Čechů i Slováků má pro celek našeho státu význam stupňovaný, a že nám oběma v tom nepostačí pouze vlašný vztah přátelského sousedství, nýbrž jeho vzájemné stupňování při plném zachování svéprávných základů k zcela zvláštní hutnosti a vřelosti.“

KULTURNÍ KRONIKA

Sedmdesátiny Josefa Šusty

V r. 1935 vzpomínal v Lidových Novinách profesor Šusta o svých narozeninách svého otce, ředitele schwarzenberského velkostatků v Třeboni a věhlasného organizátora hospodářského podnikání. Přehledně-li životní dílo jeho syna, dnešního sedmdesátinika, z tohoto článku pro nás po mnohá stránce zajímavý. Charakteristická je na příklad zpráva, jak Josef Šusta starší jako sextán domáhal se a tvrdostí upornosti přístupu na techniku, aby mohl poslouchat přírodovědecké přednášky, neboť je to povahový rys, přiznávající pro Šustu mladšího: bylo mu na touhu po vzdělání co nehlubším. Dvacetiletý Šusta odchází z pražské univerzity na Ústav pro rakouský dějepis do Vídně, který byl tehdy vzdělávacího příštího archiděle a universitního profesora. A když v r. 1896 pražskou universitní učitel Šustův zahájil vydávání Českého časopisu historického, může sdělit, že »p. Josef Šusta s výborným prospěchem složil státní zkoušku u Institutu pro rakouské dějiny ve Vídni.

Archiv Lidových Novin

Zde stojiťme u pramenů životní kariéry slavného dějepisce. Výborný prospěch na Institutu otevřel mu v jeho službách cestu k několikaletému pobytu v Římě. Na sklonku minulého století vrátil se Šusta odmatmud s nesmírnou vědeckou kofistí k dějinám tridentského koncilu, kterou publikoval v rozsáhlé čtyřsvazkové edici, vydané vídeňskou akademií. Edice byla doprovázena zároveň řadou studií z dějin pápežské kurie a z počátků katolické restaurace. Na podkladě práce »Pius IV. před pontifikátem a na počátku pontifikátu« došl Šusta v r. 1900 habilitace na pražské universitě, kde v r. 1905 byl jmenován mimořádným, v roce 1910 řádným profesorem. Od počátku r. 1939 je prezidentem České akademie.

dějina, v němž 20 let života našeho národa 1300–1320 bylo osvětleno nejpronikavěji z celých našich dějin. Še zcela novým pojetím vyloužil v něm Šusta význam hospodářských činitelů, jakými byly tou dobou zejména střední dělníci, a na tomto pozadí rozvinul dramatické zápasy sociální i politické v osudové chvíli vyměření dynastie. Tento dějinný úsek rozšířil později v dílech nadepaných »Soumrak Přemyslovců« a »Králi cílnec«, která obsahují dobu od sklonku vlády Přemysla Otakara II. až do příchodu Karlova do Čech v r. 1333.

S učitelskou činností Šustovou na universitě souviselo, že přednášky o dějinách Evropy v 19. století zpracoval knižně ve spole s »Světovou politikou v letech 1871–1914«.

Tento spis je vynikajícím dílem světové literatury, v němž každý národ najde dokonale poučení o svých osudech v rámci světových dějin, jejichž souvislosti lid tu Šusta na podkladě všestranného poučení. Světových dějin zejména z novější doby týkali se mimo to četné Šustovy monografie, shromážděné většinou i knižně ve dvou sbornících, a především pak úvodky k jednotlivým svazkům »Dějin lidstva«, v nichž Šusta mistrně rozvinul své syntetické umění, svědčící o jeho jedinečném pohledu do světového vývoje. O dějinách historiografie jedná vzorná příručka »Dějepisectví«.

Dílo Šustovo je rozsahem nesmírné, takže nelze je vyčerpát v jubilejním článku. Šusta je největším českým historikem současné doby, historikem dějin evropských i českých zároveň. Pro ty má ten význam, že, přiliv zásadu Gollův, aby české dějiny byly zpracovávány v souvislosti s poměry evropskými, objevil mezi českou a západoevropskou minulostí překvapující analogie a paralely. Tim poznání naš minulosti bylo neobyčejně prohloubeno stejně jako důrazem, kladeným jím na hospodářské a sociální síly v historickém dění. K tomu přistupuje, že Šusta je zároveň velkým mistrem v charakteristice historických osob a prostředí, postfehujícího bystře i duchovní proudy různých dob, a pravým umělcem v slovesném podání, s kterým jediné profesořské pakak z českých historiků má soupeřit. Po jím byl Šusta českým představitelém na historických sjezdech, informoval cizinu o rozvoji české historické práce a pro svou znalost evropských dějin byl i mohl přednášet na kterékoli universitě. Jeho dílo je vzácným přínosem do naší kultury a bude chloubou příštích generací.

190

19. února se dožil sedmdesátiletý přední český historik univ. prof. dr. Šusta, prezident České akademie věd a umění, nar. 1874 v Třeboni. Se zesnulým prof. Pekařem jeden z předních žáků Gollůvých je dnes představitelem klasické vědecké české historiografie, všimaje si ve svém historickém bádání širokých poměrů kulturních a hospodářských a opíraje se ve svém vědeckém stanovisku stejně o filosofii dějin jako sociologii. Z jeho rozsáhlého díla jsou významné jeho »Dějiny lidstva« a pokračování »Českých dějin«. Upoutávajíci je i jeho románová autobiografická skladba »Cizina«.

Ceps, Praha

Ozvěny domova i světa (Praha), 14. 2. 44

70

70 let prof. Dr. Josefa Šusty

— Dnešního dne se dožívá 70 let svého plodného života prezident České akademie universitní profesor PhDr. Josef Šusta. Narodil se v Třeboni.

boni studoval na universitě v Praze a ve Vídni a r. 1897 dosáhl doktorátu. Věnoval se vědám historickým a habilitoval se na pražské universitě r. 1900, mimořádným profesorem rejalst r. 1905 a r. 1910 byl jmenován profesorem řádným. Od r. 1939 stojí v čele České akademie věd a umění. V české historiografii patří Šustovi místo po boku profesora Pekaře, jemuž se blíží nejenom mohutností historické koncepce, ale i skvělým literárním slohem. Zajímavé je i jeho dílo — jediné dílo beletristické, dnes, kohnul, skoro polozapomenuté — »Cizina«, v němž Šusta románově zachytil své dojmy z pobytu v Itálii a konflikt české duše s římskou universalismem. O profesořovi Šustovi přinese zřejmě Nedělní list obsahlova stat z pera Dr. Josefa Tichého.

Pokladní list (Praha), 14. 2. 1944

Obř. CEFS

Foto: archiv redakce.

Prof. PhDr. Josef ŠUSTA, vynikající český historik a prezident České akademie věd a umění, se dožívá 19. února sedmdesátilet. Rodák z jihočeské Třeboně, kde byl jeho otec vrchním ředitelem schwarzenberského panství, absolvoval ve svém rodišti gymnasium, pak filosofii v Praze a ve Vídni, načež po dosažení doktorátu se habilitoval na Karlově universitě v Praze, kde byl roku 1910 jmenován řádným profesorem a ředitelem historického semináře. V letech 1920–21 byl též ministrem školství. Vedle prof. Pekaře byl nejvýraznějším žákem historické školy Gollův, v jejímž duchu jako vysokoškolský učitel odchovával řadu významných mladších dějepisců. Svoje důkladné vzdělání prohloubil četnými studijními cestami do Itálie, Francie, Švýcarska a trvalým stykem s vědeckým světem německým, zejména s historickými institucemi v Mnichově a v Berlíně, kde také za svou činnost byl počtěn členstvím různých učených společností. První své práce publikoval německy, tak zejména »Zur Geschichte und Kritik der Urbarialaufzeichnungen«, »Die römische Kurie und das Konzil von Trient unter Pius IV.«, z rozměrných děl dlužno jmenovat hlavně »Dvě knihy z dějin českých«, dále publikoval společně s Jar. Bidlem »Dějiny raného středověku«, »Dějiny středního a nového věku« v rámci týdlního všeobecného dějepisu pro střední školy, poslední šustovy práce jsou pokračováním »Českých dějin«. Jubilant byl dlouholetým spoluredaktorem »Vědy české« a stálým spolupracovníkem vědeckých časopisů a sborníků (německých, francouzských a anglických), kam uložil několik set svých pronikavých a často i objevných statí, článků a studií ze svého vědního oboru. Dnes je prof. dr. Josef Šusta předním představitelem všeho českého kulturního života.

K. T.

Moravské noviny (Brno), 13. 2. 44

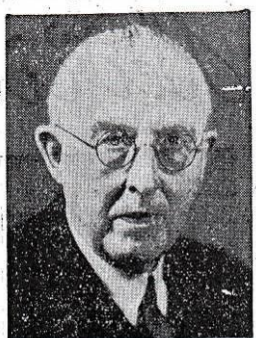
Česky deník (Přelb), 18. 2. 44

70 let historika Josefa Šusty

Dnes se dožívá prezident Akademie věd a umění, vynikající soudobý český historik univ. prof. dr. Josef Šusta, rodák z Třeboně, sedmdesátin. Jako vysokoškolský profesor odchovával řadu mladých českých historiků. Napsal početné odborné studie, statě a publikace české i německy. Vedle Pekaře nejvýznamnější žák Gollův si všiml jemným rozborem v historii i poměrů kulturních a hospodářských, jak zejména ukazují »Dvě knihy dějin českých« a známá školská a populárníjiší kompndia.

Zeč (Praha), 2. 3. 1944
Dr. JOSEF ŠUSTA

Snímek: Ceps

Universitní profesor dr. Josef Šusta se dožil 19. února 70. narozenin. K tomuto jubileu bychom mohli připojit ještě jedno: od začátku roku 1939 je prezidentem České akademie věd a umění. Spolu s profesorem Pekařem byl jedním z předních žáků Gollůvých, sám pak od roku 1905 působil na české Karlově universitě, kde nám vychovával řadu mladých dějepisců.

Představitel soudobého českého kulturního života

K 70. narozeninám profesora dr. Josefa Šusty

Dožívá-li se dnes, 19. února, universitní profesor dr. Josef Šusta 70. narozenin, je to příležitost nejen pro školsky vzdělané kruhy, nýbrž i pro nejširší vrstvy našeho národa, aby vzdaly zaslouženou poctu muži, jenž jako snad nikdo druhý z našich současníků je představitelem českého soudobého kulturního života. Patří dr. Josef Šusta k těm, kdo, i když dosáhli vrcholku ve vlastním vědním oboru, neztrácejí nejživější zájem a nejosobnější vztah ani k ostatním odvětvím vědeckého a uměleckého tvoření, ani k celku veřejného života, takže právem zosobňují kulturní stav svého národa v určitém úseku jeho vývoje. Profesorovi Šustovi se dostalo i veřejného uznání této čestné úlohy, k níž byl svými všestranně vynikajícími vlastnostmi předurčen, tím, že byl před lety postaven v čelo České akademie věd a umění.

Od smrti svého staršího druha, nezapomenutelného profesora Pekaře, je dr. Josef Šusta nejmohutnějším pilířem české historické vědy, o jehož nosnou sílu se předlouho budou opírat ti, kdo se u nás věnují a budou věnovat dějepysné a dějepisecké práci. Neboť této práci vykázal Šusta — sám žák Jaroslava Golla, tvůrce naší moderní historiografie, a učitel celé generace našich současných historiků — jak celkový směr, tak mnohé jednotlivé tvůrčí podněty. Rodák z jižních Čech — pechází z Třeboně, města to s bohatým šlechtickým archívem — nespokojil se Šusta vědeckou přípravou, již se mu dostalo pod Gollovým vedením na pražské universitě, nýbrž šel rozšířit svůj obzor do Vídně a pak do Itálie, kde se jeho několikileté studium tak prohloubilo, že se nejen mohl r. 1900 habilitovat pro všeobecné dějiny na pražské universitě, ale zároveň přikročit — po dřívějších pracích z českých dějin politických i hospodářských — k vydávání velkých děl z obecných a zvláště církevních dějin doby reformační a renesanční (Pius IV. před pontifikátem a na počátku pontifikátu, Die römische Kurie und das Konzil von Trient a. j.). Další zájem vedl Josefa Šustu opět k českým dějinám, v nichž — kromě celé řady monografických otázek — upou-

tala jeho pozornost zejména neobyčejná proměna, kterou prodělal český stát po správní, hospodářské i společenské stránce na rozmezí 13. a 14. věku. Výsledkem tohoto zájmu

Národní práce Foto: Čes.

i pronikavého odborného studía, avšak spolu i výsledkem mimořádného literárního a stylistického nadání autora, jenž svůj beletristický talent ostatně prokázal i románem „Clizina“, jsou Dvě knihy českých dějin, které se staly přímo vzorem české tištěné historické práce. Jako všechna Šustova díla, tak i tyto kapitoly z českých dějin, skvěle vystihující význam českých stříbrných dobt i vzájemný poměr vrstvy šlechtické a měšťanské i moci královské v době posledních Přemyslovců a počátku lucemburských, dávají poznat, s jakou mistrnou schopností i věcnou odůvodněností dovede Šusta vřazovat český národní vývoj do vývoje celoevropského a spínat v nerozlučnou souvislost české dějiny s kulturními proudy západoevropskými a zvláště ovšem s děním v našem německém sousedství.

Novinářské řádky, chtějíci pouze připomenout čtenářské obci dílo jednoho z nejednějších členů naší národní společnosti, nemohou arci ani v přehledu vyjmenovat všechny ty přečetné práce, statí, články a úvahy, jimiž profesor Šusta obohatil nebo ucelil naše vědomosti o nejrůznějších otázkách z obecných i z našich českých dějin. Všechny jsou nesený nejen vysokým hlediskem a odborně vědeckou pronikavostí,

nýbrž i skvělou slohovostí, což vše učinilo právě Josefa Šustu nejpopulárnějším k tomu, aby v letech 1922—1931 dal českému čtenářstvu několikadvazkové dílo, podrobně líčící dějiny evropské a od r. 1871 světové politiky v době od pádu Napoleonova až po první světovou válku, a k tomu, aby — vedle vydávání obsáhlých Českých dějin, původně projektovaných V. Novotným — se ujal redakce velikých Dějin lidstva, díla to, jež by za součinnosti řady odborných spolupracovníků podalo českému človyku zevrubný a přece jednotný obraz celkového vývoje světových dějin. Ve všech těchto svých pracích ukázal prof. Šusta, jakou váhu klade na hospodářské dějiny, tvořící s politickými dějinami nerozlučnou součást kulturního růstu národů i všeho lidstva, jehož velké osobnosti dovede Šusta charakterizovat i s toutéž výstižnou mistrností, jaká vyznačuje jeho úvahy o jednotlivých údobích a proudech dějin. Ostatně by ani několikařádkový poukaz na vědeckou práci prof. Šusty, jenž v první úřednické vládě bývalého našeho státu byl i ministrem školství, nebyl dostatečný, kdyby se nestala zmínka také o tom, že dr. Josef Šusta byl vždy i znamenitým informátorem našeho kulturního světa o vědeckých pokrocích ciziny a naopak ciziny o naší vědecké práci domácí, kterou sám zastupoval na řadě zahraničních kongresů, jakož i o tom, že napsal dějepisné učebnice pro střední školy, jež se staly přímo populárními také jako nezbytná dějepisná příručka pro české vzdělance.

Rozsáhlá je vědecká práce profesora dr. Josefa Šusty, tak jako je široký jeho zájem o české kulturní tvoření a o český veřejný život, který právě v něm našel postavu, obsáhlými vědomostmi, rozhledem, vnitřní i vnější noblesností a osobním kouzlem tak vynikající, že nejširší naše národní veřejnost vzpomíná dnes, v den jeho sedmdesátky, presidenta České akademie netoliko s pocíty nejoprávdovější úcty a vděčnosti, nýbrž i s upřímným přáním, aby muži jeho vědeckého významu a individuální výraznosti bylo ještě dlouho popřáno stát na vrcholu našeho kulturního života. — Vladimír Líbal.

Sedmdesátiny historika Josefa Šusty

Dnes se dožívá historik prof. dr. Josef Šusta sedmdesátin. Česká věda má v něm nejen bystrého kritického badatele v české středověké i novější historii, ale i dokonalého znalce všech otázek sociálních a kulturních. Šusta je typem vědce, jenž v sobě spojuje lásku k vědecké pravdě, hluboké odborné vzdělání, kritický a kombinační důmysl s nadáním slovesným. Každá jeho kniha se vyznačuje pečlivou, téměř beletristickou formou. Vrozený jazykový cit, snaha po výrazové vybroušenosti a vyspělé umění charakterisační přibližují, tak české dějiny i těm, kdož se k nim neobracejí ze zájmu ryze vědeckého. V tom právě tkví velká zásluha Šustova, že dovedl mistrně zachytit nejdůležitější úseky českých dějin a tlumočit jejich smysl všem vrstvám národa.

Prof. dr. Josef Šusta se narodil r. 1874 v Třeboni, kde vykonal studia gymnasiální. Už roku 1900 se habilitoval

na české Karlově universitě kde se stal r. 1910 řádným profesorem historie. Spolu

Snímek: CEPS.

s prof. Pekařem stál od těch dob v čele našich historiků. Roku 1939 byl zvolen prezidentem České akademie věd a umění. Z jeho děl vynikají zejména »Dvě knihy českých dějin«, zobrazující dobu po-

sledních Přemyslovců a počátky doby Lucemburské, dále »Soumrak Přemyslovců a jejich dědictví« a »Král cizinec«, líčící život Jana Lucemburského. Z knih, v nichž věnoval svou pozornost historií světové, je nejvýznamnější dílo »Dějiny Evropy v letech 1812—1870«. Jeho zásluhou se uskutečnilo také velké dílo encyklopedické, melantrišské »Dějiny lidstva od pravěku k dnešku«, jehož je hlavním redaktorem.

Z mladých let Šustových pochází jeho román »Cizina«, obraz mladých zápasů a výbojů. Šustovu lásku a nadání k tvorbě beletristické ukazuje i to, že v současné době připravil k tisku své zajímavé vzpomínky na domov a mladá léta. Prof. dr. Josef Šusta patří k českým vědcům světového rozhledu, k těm, kteří jsou pečlivými strážci tradičních hodnot i nadšenými průkopníky nových cest, kteří jsou ručiteli za budoucnost české vědy.

Lv.

A-24 Večerní, 18.2.1944

Sedmdesátiny prof. dr. Josefa Šusty

Když u příležitosti šedesátin prof. dr. Josefa Šusty vyšel návrh v Historickém klubu, aby byl vydán podle zvyklosti Sborník prací jeho žáků a přátel, přišly v úvahu dvě okolnosti. Jichž výsledkem bylo zamítnutí toho návrhu. Předně proto, že obec žáků a přátel předního historika byla tak rozsáhlá, že mělo-li by se vyjít vsfíc všem příspěvkům, převyšil by rozsah snad dosud největší počtu toho druhu, velký, dvousvazkový Sborník k šedesátinám prof. dr. Pekaře: »Od pravěku k dnešku«. Druhou a závažnější okolností byl sám protest profesora Šusty, který si raději přál souborné vydání svých drobnějších prací a přednášek v pietním rouchu. Nebvlo pak šťastnějšího rozhodnutí nad to, že se přání jubilanta vyhovělo. Profesor Pekař pak napsal v předmluvě, že opravdu je málo takových, kteří by si mohli s dobrým svědomím vykonané práce přátel takový druh úcty odborné společnosti. Dvousvazkové Úvahy a drobné spisy pak dávají nejlépe nahlédnouti do okruhu všestranných zájmů, do podrobných brilantních znalostí velikého učence, jemuž historie v pravém slova smyslu byla jediným polem zvidavosti a vyčerpávající

působnosti. Profesor Šusta udivoval a vždy oslňoval bystrým postřehem dokonalých znalostí problematiky všech vědních oborů, nikde nebyl laikem, protože nic mu po celý život nebylo nebatrným, aby to nestálo za živelnou aktivní pozornost. Příslušná paměť, vzorná stylistika řeči, kouzelné příklady fečnických obrátů, bystrá kombinační schopnost, zřetelné závěry a příjemně plynulý tok melodické jeho řeči, učinily z jeho přednášek pravý požitek, vyhledávaný bezpočetnými zájemci. Výjimečnou předností profesora Šusty však je: že přimochará řešení jakýchkoli problémů, oděná do vybraného roucha řeči, dovede stejně podmanivě vložiti i na papír. A tím se řadí na čestné místo mezi těmi, kteří Bohem nadáni, uměle spojují roli učence a básníka slova.

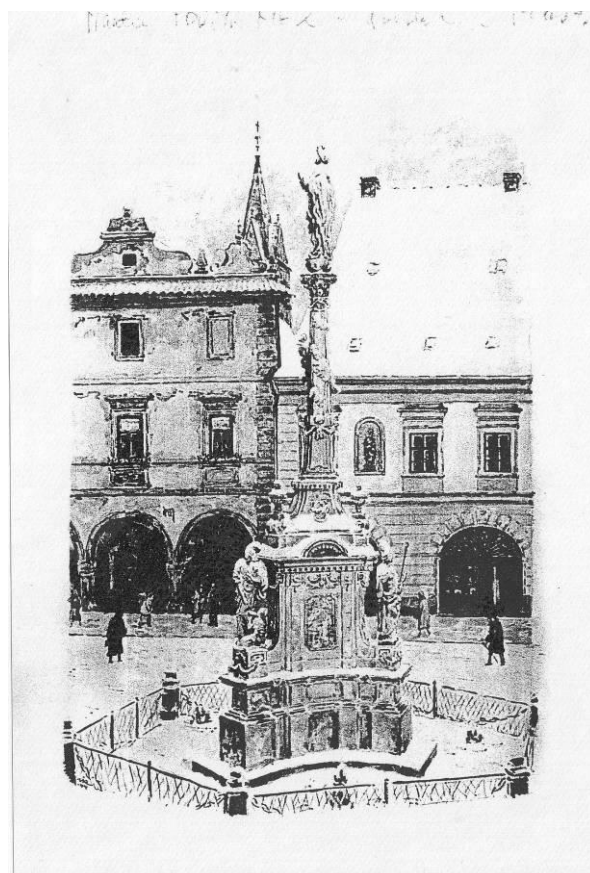
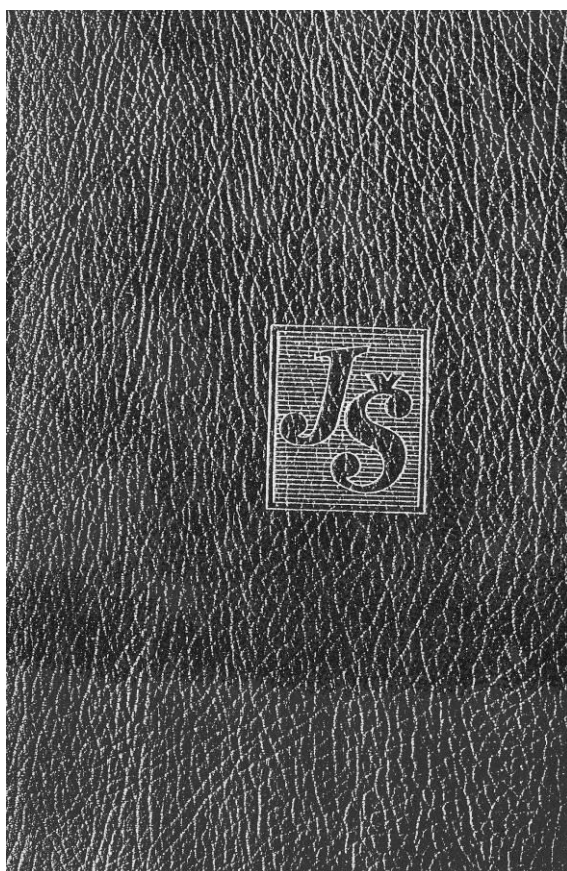
Brázda, kterou vvorál profesor Šusta na poli české i všeobecné historie a kulturního života vůbec, je jak dlouhá tak i hluboká. Jako rodák jihočeské Třeboně, místa největšího soukromého archivu, kde od svých čtrnácti let se seznamoval účelně s nepřehledným materiálem, z něhož vztělil i svou první historickou práci, přinesl si do svého díla charakteristickou houževnatost, a lásku k historii. Ve svých 21 letech stal se doktorem pražské university, dále studoval ve Vídni na Institutu, vynikajícím to ústavě pro školení archivních pracovníků, pak své vědomosti užitko-

val v Římě v právě otevřeném vatikánském archivu, kde vydání čtyř svazků listinných pramenů k dějinám tridentského koncilu mu přineslo věhlas v celém odborném světě. Ve 26 letech stal se docentem na pražské universitě a v deseti letech byl jejím řádným profesorem. 28 let působil na tomto vysokém učilišti a vychoval celé generace historických badatelů a středoškolských učitelů.

Jeho vědecká práce nese punc prvotřídní kvality. Mnoho stran bylo zapotřebí jen k vřtu jeho bibliografie, kterou pořídil dr. Josef Klik. A nejspíš to jen drobná dílka, i objemné svazky, které jsou chloubou české historické literatury, kolují před naším zrakem: Redigoval Český časopis historický, je vrchním redaktorem »Dějin lidstva«, které vydává Melantrich a připravuje další svazky pro »České dějiny«, které vydává Láichtrovo nakladatelství. Jeho vynikající vlastnosti byly vícekrát oceněny a odměněny řadou čestných funkcí. Také Česká akademie vložila do jeho rukou nejvyšší vědeckou funkci tím, že ho povolala jako presidenta, jímž je od roku 1939. Také současná doba dává mu řadu vynikajících povinností. Při tom profesor Šusta si až do své sedmdesátky, které se dožívá 19. února, zachoval svěžest těla i ducha, takže tento mezník ho zastihuje v plné práci a ještě dalekosáhlých plánech.

Dr. T. C. Zelinka.

Příloha 5 – oslavná adresa k Šustovým sedmdesátým narozeninám

SLOVUTNÉMU PÁNU
PH·DR·
JOSEFU ŠUSTOVI

PRESIDENTU
ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ
RADNĚMU PROFESORU
VŠEOBECNÝCH DĚJIN
NA UNIVERSITĚ KARLOVĚ
BYVALÉMU MINISTRU ŠKOLSTVÍ
A NÁRODNÍ OSVĚTY
ČLENU MNOHAVĚDECKÝCH INSTITUCÍ
PRVNÍMU PŘEDSEDOVI
ČESKÉ SPOLEČNOSTI HISTORICKÉ
A STAROSTOVI
HISTORICKÉHO KLUBU
VĚHLASNÉMU DĚJEPISCI

V PRAZE DNE 19·ÚNORA 1944

PANE PRESIDENTE,
PANE PROFESORE,
VZÁCNÝ A VÁŽENÝ PŘÍTELI,

ČESKÁ SPOLEČNOST HISTORICKÁ
A HISTORICKÝ KLUB
DOVOLUJI SI VÁS POZDRAVITI
V DEN VAŠICH SEDMDESÁTÝCH
NAROZENIN, POKLONITI SE
ZASLUHAM, KTERÉ JSTE SI
ZÍSKAL O NÁŠ NÁROD, VZDÁTI
VĚČNOU ÚCTU VAŠEMU
VELKÉMU DÍLU VĚDECKÉMU
A PŘÁTI VAM, ABYSTE SI ZACHO
VAL TVŮRČÍ SVĚŽEST DUCHA
PO MNOHA JEŠTĚ LĚTA
ŠTASTNÉHO ŽIVOTA,
A ZŮSTAL NÁM VZÁCNÝM
A VÁŽENÝM PŘÍTELEM
JSME VŠICHNI VAŠIMI ŽÁKY, AŤ
UŽ NALEŽÍME K POKOLENÍ, KTE
RÉ TAKÉ DOSPÍVA ZRALOSTI VĚ
KU ČI K MLADÉ A NEJMLADŠÍ GE
NERACI A PROSÍME VÁS, ABYSTE
LASKAVĚ S TOHOTO HLEDISKA
CHÁPAL NÁŠ UPŘÍMNÝ POZDRAV,
VŠICHNI SDÍLÍME SPOLEČNĚ
OBDIV K VAŠEMU ŽIVOTNÍMU
DÍLU, KTERÉ TAK VÝRAZNÝM
I ROZMANITÝM ZPŮSOBEM ZA-

SÁHLO DO OSUDŮ NAŠEHO NÁ-
RODA. JSME Z TĚCH VAŠICH CTI-
TELŮ A OBDIVOVATELŮ, KDOŽ
MĚLI MOŽNOST STÁTI VÁM PONĚ-
KUD BLÍŽE KDOŽ NETOLIKO ROZ-
UMĚLI KAŽDÉ VAŠÍ MYŠLENCE I
KAŽDĚMU VAŠEMU SLOVU, ALE
KDOŽ TAKÉ DOVEDLI VŽDY ZA
KAŽDÝM VAŠÍM ČINEM ZA KAŽ-
DOU VAŠÍ VĚTOU, ZA KAŽDÝM VA-
ŠÍM SLOVEM VYTUŠITI KOUZLO
VAŠÍ VZÁCNÉ OSOBNOSTI, JEJÍŽ
TAJEMNÁ EMANACE PŘECHÁZELA
PO LETA TĚŽ NA NÁS, ABY SVÝMI
NEJROZMANITĚJŠÍMI PODNĚTY
ZDÁRNĚ OPLODŇOVALA

I NAŠE SNAHY

VZPOMÍNÁME PŘI TĚTO
PŘÍLEŽITOSTI VAŠICH JEDINEČ-
NÝCH PŘEDNÁŠEK NA FAKULTĚ
AT JEŠTĚ VE STARÉM KLEMENTI-
NU NEBO V NOVÉ BUDOVĚ FILO-
SOFICKÉ FAKULTY, VZPOMÍNÁME
S VDĚČNOSTÍ VAŠICH SEMINÁŘŮ,
KDE BYLO NÁM MOŽNO STÝKATI
SE S VÁMI V INTIMNĚJŠÍM PR-
OSTŘEDÍ, VZPOMÍNÁME PŘEČET-
NÝCH VAŠICH PRACÍ VĚDECKÝCH,
Z NICHŽ TĚMĚŘ KAŽDÁ BYLA
PRO NÁS OSOBNÍM ZÁŽITKEM A

ZNAMENALA OBOHACENÍ TĚŽ V NA-
ŠEM DUCHOVNÍM ŽIVOTĚ. SNAD
NEBUDETE NÁM PROTO MÍTI ZA
NESKROMNOST, PRAVÍME LI, ŽE
VÁŠ ŽIVOT, TAK BOHATĚ VYPLNĚ-
NÝ UDÁLOSTMI A VĚDECKOU PRÁ-
CÍ, ŽILI JSME DO JISTÉ MÍRY S VÁMI
TIM VŠÍM SE NÁM

CELÁ VAŠE BYTOST STALA BLIŽŠÍ
A JEŠTĚ VÝZNAMNĚJŠÍ.

NEMÁME V ÚMYSLU OCEŇOVATI
TU VAŠE MNOHOSTRANNÉ ZÁ-
SLUHY NA POLI VĚDECKÉM I OR-
GANISAČNÍM A DOTÝKATI SE VŠE-
HO TOHO, CO JSTE ZA SVĚHO ŽIVO-
TA PRO NÁŠ NÁROD I PRO LEPŠÍ
LIDSTVÍ VYKONAL, ANI NEHODLÁ-
ME LÍČITI, JAK VYNIKAJÍCÍM ZPŮSO-
BEM, ZEJMÉNA SVOU ODBORNOU
PRACÍ VĚDECKOU JSTE ZASÁHL
DO OSUDŮ NAŠEHO NÁRODA.

A JEHO BUDOUCÍHO URČENÍ.
JSME SI VŠAK VĚDOMI TOHO, ŽE
V MNOHÉM OHLEDU KDE MINU-
LOST JE SLOŽKOU PŘÍTOMNOSTI,
VYTVÁŘEL JSTE

MYŠLENKOVÝ OBSAH A SVĚTOVÝ
NÁZOR CELÝCH GENERACÍ.
BYLO-LI VELIKÉ VĚDECKÉ DÍLO
PALACKÉHO V JISTÉM SMYSLU

OBJEVENÍM STARÝCH ČECH PRO
NOVOU EVROPU, MOŽNO PRAVEM
ŘÍCI, ŽE VAŠE VĚDECKÉ DÍLO BYLO
V PODOBNÉM SMYSLU
OBJEVENÍM NOVÉ EVROPY
PRO STARE ČECHY.
NEBOŤ ŽADNĚMU NAŠEMU
HISTORIKOVI SE NEPODAŘILO
UČINITI DĚJINY NAŠEHO NÁRODA
DO TĚ MÍRY SOUČÁSTÍ DĚJIN
EVROPSKÝCH JAKO VÁM
NIKDO NEDOVEDL POCHOPITI
A NAŠEMU NARODU TLUMOČITI
VŠECHNY VÝVOJOVÉ SOUVISLOSTI
EVROPSKÉHO LIDSTVA
S OSUDY NAŠEHO NÁRODA TAK
JAKO JSTE TO VY UČINIL.
BYL JSTE PŘÍKOPNÍKEM
NOVÝCH METHOD
V NAŠÍ TVORBĚ DĚJEPISNÉ,
NOVÝCH MYŠLENKOVÝCH PROUDŮ
A HLEDISEK

AT ŠLO O POCHOPENÍ A ZDŮRAZ-
NĚNÍ SLOŽEK KULTURY HMOTNÉ,
ANIŽ JSTE PŘITOM PROPADAL SVO-
DŮM JEDNOSTRANNÉHO HISTO-
RICKÉHO MATERIALISMU, NEBO
AT ŠLO O VÝKLAD A ZHODNOCENÍ
KULTURY DUCHOVNÍ PROJEVU-
JÍCÍ SE V ŽIVOTĚ POLITICKÉM

A NÁBOŽENSKÉM, ČI V UMĚNÍ VÝ-
TVARNÉM A SLOVESNOSTI. PŘÍ-
TOM PAK MĚL JSTE JEDINEČNÝ
DAR PLASTICKÝM SLOVEM A HAR-
MONICKÝ SOUMĚRNOU VĚTOU
UMĚLECKY SLUČOVATI POZNÁNÍ
S VĚDECKOU SDÍLNOSTÍ, TAKŽE
TOLIKO V MÁLO PŘÍPÁDECH SVĚ-
TOVÉ HISTORIOGRAFIE PODAŘILO
SE TAK ŠTASTNĚ SLOUČITI V CELEK
VĚDECKÉ POZNÁNÍ S UMĚLECKÝM
TVOŘENÍM, JAKO JE TOMU VE
VAŠEM DÍLE. A NETOLIKO POZNÁ-
NÍ NOVÝCH PRAVD A POCHOPENÍ
NOVÝCH SOUVISLOSTÍ DĚJIN-
NÝCH, NÝBRŽ I JEJICH UMĚLECKÉ
PODÁNÍ POJIŠTUJE VAŠÍ VĚDEC-
KÉ A LITERÁRNÍ ČINNOSTI JED-
NO Z NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH MÍST
V NAŠEM NÁRODNÍM DĚJEPISEČ-
TVÍ. VAŠE FILOSOFIE DĚJIN, MOŽ-
NO-LI TAK ŘÍCI, NEUTÁPĚLA SE NI-
KDY V ŘEŠENÍ NEREŠITELNÝCH
PROBLÉMŮ IDEOLOGICKÝCH, NÝ-
BRŽ SNAŽILA SE LEPŠÍM POCHO-
PENÍM DĚJÍ V JEJICH PLNOSTI
NEBI VYZDVIŽENÍM PODROBNĚJ-
ŠÍCH ALE VŽDY ZAJÍMAVÝCH A DŮ-
LEŽITÝCH DETAILŮ POCHYTITI
REALNÍ ZÁKLAD UDÁLOSTÍ JEHO

OBJASNĚNÍM VYLOŽITI
HISTORICKÉ DĚNÍ V ŠIROKÉM PROUDU
SVĚTOVÉ HISTORIE ☺

JE PŘIROZENĚ ŽE TU VZPOMÍNÁME PŘEDEVŠÍM VAŠICH MONUMENTÁLNÍCH DĚJIN POSLEDNÍCH PŘEMYSLOVCŮ A PRVÝCH LUCEMBURKŮ, K NIMŽ SKVĚLÝM ROZBĚHEM BYLA JIŽ MLADISTVÁ A DOSUD SVĚŽÍ VAŠE PRÁCE O ZÁVIŠOVI Z FALKENŠTEJNA. VÍME, ŽE TYTO PRÁCE JEJICHŽ KOŘENY TKVĚJÍ VE VAŠÍ RODNÉ TŘEBONĚ, ZNAMENAJÍ NETOLIKO VYLÍČENÍ VÝZNAMU NAŠEHO NÁRODA A ČESKÉ OTÁZKY V DĚJINÁCH TEHDEJŠÍ EVROPY, NYBRŽ I PODSTATNOU REVISI POJETÍ HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝVOJE NAŠEHO STARŠÍHO STŘEDOVĚKU, S ÚSPĚCHEM PODNIKNU TOU PO PRVÉ OD DOB PALACKÉHO. VZPOMÍNÁME TU SE STEJNÝM ZÁJMEM TĚŽ VAŠÍ PRÁCE O PAPEŽI PÍOVI IV. A VAŠÍ EDICE AKTU KE KONCILU TRIDENTSKEMU, JEŽ PŘINESLY EVROPSKÉ HISTORII I NÁM NOVÉ POHLEDY NA DĚJINY REFORMACE A PROTIREFORMACE, A POCHOPITELNĚ NEMŮŽEME TU POMINOUTI ANI VAŠICH DĚJIN

XIX. STOLETÍ, KDE VŠESTRANNÝM ZPŮSOBEM A PŘI TOM TAKÉ VŽDY S ČESKÉHO HLEDISKA VYPSAL JSTE PROUDY SVĚTOVÉ POLITIKY, ABY V JEJÍM RÁMCI VYNIKL PRO NÁS I VÝZNAM ČESKÉ OTÁZKY A ČESKÝCH SNAH PRO NÁRODNÍ SEBEURČENÍ. VZPOMÍNÁME TU NEJEN VAŠÍ KNIHY O VÝVOJI DĚJEPISECTVÍ, K NÍŽ SE PŘÍRAĐUJÍ ČETNĚ VAŠE REFERÁTY O DŮLEŽITÝCH UDÁLOSTECH SVĚTOVÉHO DĚJEPISECTVÍ, ALE TAKÉ TOHO, JAK JSTE VE SVÝCH FRANCOUZSKÝ A ANGLICKY PSANÝCH ZPRÁVÁCH SEZNAMOVAL CIZINŮ S NAŠÍ PRACÍ DĚJEPISNOU. A Z TOHOTO POSTAVENÍ ÚSTŘEDNÍ OSOBNOSTI V NAŠÍ HISTORIOGRAFII PŘIROZENĚ VYPLYNULO, ŽE JSTE SE PO SMRTI JOSEFA PEKAŘE STAL REDAKTOREM PŘEDNÍ NAŠÍ REVUE HISTORICKÉ I STAROSTOU HISTORICKÉHO KLUBU. KDYŽ JIŽ PŘED TÍM JSTE BYL ZVOLEN PRVNÍM PŘEDSEDOU HISTORICKÉ SPOLEČNOSTI, NEBYLO PROTO JISTĚ OSOBY POVOLANĚJŠÍ AV DUCHOVNÍ SELEKTIVNOSTI ŠTĚSTNĚJŠÍ

NAD VÁS, KDYŽ SE UKÁZALA POTŘEBA VĚDECKY ZPRACOVATI A NAŠEMU NÁRODU VYLOŽITI DĚJINY LIDSTVA NA ZÁKLADĚ VÝTĚŽKU SVĚTOVÉHO BĚDÁNÍ, ALE PEREM ČESKÝM.☺

„DĚJINY LIDSTVA“

VÁMI REDIGOVANĚ, JSOU SICE TAKÉ DÍLEM VAŠICH SPOLUPRACOVNÍKŮ, NICMENĚ CELE POJETÍ I JEJICH HARMONICKÉ USMĚŘENÍ JE V PRVĚ ŘADĚ VAŠÍ ZÁSLUHOU, PLODEM VAŠEHO DUCHA A VAŠÍ VZÁCNĚ OSOBNOSTI. MŮŽE-LI SE PAK TOTO DÍLO, DÍLO HISTORIKŮ MALÉHO NÁRODA, SMĚLE POSTAVITI PO BOK PODOBNÝM PODNIKŮM NÁRODŮ VELIKÝCH, JE TO PŘEDEVŠÍM PROTO, ŽE JE ŘÍDILA VAŠE RUKA, ŽE JEHO RÁZ I OBSAH URČOVAL ŠIROKÝ OBZOR VAŠEHO HISTORICKÉHO VĚDĚNÍ. OSVĚDČIL JSTE JEJ JIŽ VE SKVĚLE PSANÝCH UČEBNÍCÍCH, KTERÉ VTIŠKUJÍ PEČET VAŠEHO DUCHA NAŠÍ INTELIGENCI PO CELÁ DESETILETÍ.☺
VZPOMÍNÁJÍCE DNES HLAVNÍCH UDÁLOSTÍ A TAKŘKA MEZNÍKŮ VAŠEHO ŽIVOTA

NEMŮŽEME DOMINOUTI ANI VAŠÍ MNOHOSTRANNĚ ČINNOSTI. NA POLI ORGANISACE VĚDECKÉ PRÁCE, KTEROU JSTE ŠTĚTNĚ PŘISPÍVAL K ZDÁRNĚMU ROZVOJI NAŠÍ VZDĚLANOSTI V PŘEČETNÝCH INSTITUCÍCH DOMÁCÍCH I CIZÍCH.☺
VZPOMÍNÁME TU KOMISE VÁM ZVLÁŠTĚ BLÍZKÉ, KTERÁ SI ZVOLILA ZA ÚHOL HISTORICKÝ VÝZKUM VE VATIKÁNĚ A V ŘÍMĚ, KTERÝ NÁM PŘIBLÍŽIL I VAŠ ROMÁN „CIZINA“; A POTOM VAŠÍ ČINNOSTI JAKO PŘEDSEDY NÁRODNÍHO ÚSTŘEDÍ PRO MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCI INTELKTUÁLNÍ.☺
VZPOMÍNÁME ZEJMĚNA TAKÉ VAŠEHO VÝZNAMU JAKO MINISTRA ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY, ZVLÁŠTĚ VAŠEHO PREZIDENTSTVÍ ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ, K NĚMUŽ VÁS VAŠE OSOBNOST I VĚDECKÝ VÝZNAM JEDINEČNĚ PŘEDURČOVALY.☺
UVĚDOMUJÍCE SI VŠECKY TYTO VAŠE ZÁSLUHY O NAŠÍ VĚDU HISTORICKOU O NAŠÍ NÁRODNÍ VZDĚLANOST

PROSÍME VÁS, ABYSTE
V DEN SEDMDESÁTÝCH NAROZENIN
PRIJAL NAŠE DÍKY ZA VŠE
CO JSTE VYKONAL,
JAKOŽ I VROUCÍ PŘÁNÍ
ABY DOBRÝ OSUD VÁM DOPŘÁL
V JASNÉ POHODĚ PODZIMNÍHO SLUNCE
DOKONČIT VŠECKY PRÁCE A ÚKOLY
KTERÉ JSTE SI PŘEDSEVZAL
PRIJMĚTE, PROSÍME,
PANE PRESIDENTE,
PANE PROFESORE,
VZACNÝ A VÁŽENÝ NAŠ PŘÍTELI
V DNEŠNÍ DEN
ASPOŇ TENTO INTIMNÍ PROJEV
NAŠÍ VDĚČNÉ ÚCTY,
ŽÁKOVSKÉ PŘÍCHYLNOSTI
A UPŘÍMNÉ ODDANOSTI

Pozn. autora: Úvodní kresba znázorňuje Šustovu rodnou Třeboň. V pozadí za morovým sloupem je dům č.p. 90 Václava Körnera, Šustova tchána a třeboňského obchodníka. Námětem závěrečné kresby je budova pražského Klementina, kde Šusta studoval po příchodu do Prahy a do výstavby nové budovy filosofické fakulty i přednášel.

Přepis:

Drahý příteli!

Nechci odejít na věčnost, aniž jsem dal sbohem zvláště Vám i Vaší rodině. Měl jsem v životě jen málo přátel. Vy jste byli z nich a okřál jsem vždy u Vás. Za to Vám dlužím upřímný dík. A byl bych rád, abyste pochopili, že mi nebylo možno těch několik dní, jež mi snad zbývaly, strávit v ovzduší hořké zloby a tolikeré nenávisti, jež naplnilo náš domov a učinilo mne v něm cizincem. Snad jest to nutný očištný žár přetavení k něčemu většímu, než byla minulost, ale jsem příliš jejím dítětem a vše mne tu rozbolelo tak, že bych sotva zachoval duševní zdraví. Proto tiše odcházím z doby, které již nemám co říci. Vám bych ale přál, abyste dobu zkoušky šťastně přečkali a zakotvili v budoucnosti s milou vzpomínkou na svého věrného přítele.

Váš Josef Šusta